

Edited with the trial version of
Foxit Advanced PDF Editor
To remove this notice, visit:
www.foxitsoftware.com/shopping

2011 осін № 4(75) Рік XX

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,
Ватра
ту хочу жити умирати,
де жили мій отець і мати"
(О. Павлович)

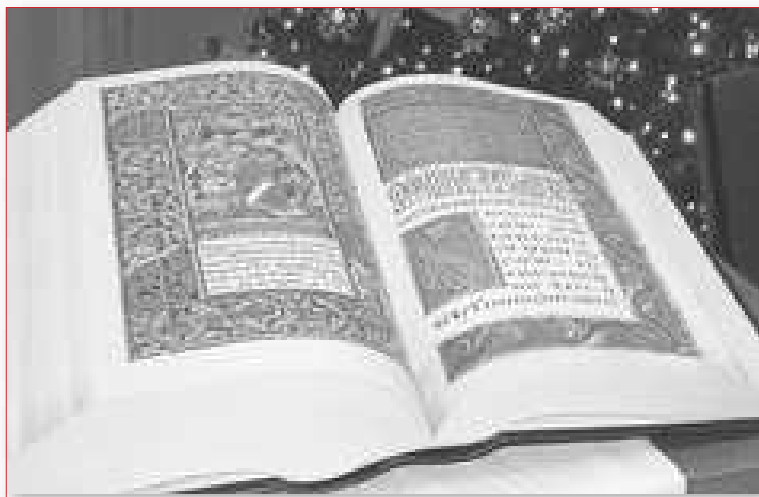
ISSN 1232-2776

Пересопницьке Євангеліє - національна святиня

Цього року у серпні виповнюється 450 років Пересопницькому Євангелію, перекладеному зі старослов'янської (яка базувалась на болгарсько-македонських діалектах) мови на нашу «просту народну» мову. Робота над перекладом розпочалась 15 серпня 1556 року в Дворецькому монастирі князів Заславських при церкві Святої Трійці, а закінчилась 29 серпня 1561 року в Пересопницькому монастирі (тепер Рівненська обл.). Книгу замовила і фінансувала княгиня Настасія Жаславська (Заславська). Фундаторську участь у створенні рукописного Євангелія брали також князі Чорторийські (тоді ще не були сполячені). У той бурхливий час переклад Євангелія на староукраїнську мову став актом уцерковлення української мови - входження її у коло тих мов, що були допущені Церквою як мови священної Літургії. Одночасно ця книга підносила дух народу, який вів виснажливі війни за Україну, за її майбутнє.

Сьогодні ця національна святиня стала символом державної суверенності України. На Пересопницькому Євангелії присягають на вірність народові України Президенти України під час інавгурації. Зберігається вона в Національній

бібліотеці України ім. В. Вернадського у Києві.

Писарем перекладу був Михайло Васильович з Сянока. Він про себе писав: «А написано многогрішним слугою, рабом Божим Михайлом Васи́лієвичем, сином Протопопа Сано́цкого».

Терниста була життєва дорога Пересопницького Євангелія. Коли князі Чорторийські сполонізувались і окатоличились, Пересопницький Монастир і Євангеліє опинились в руках Клеванської

езуїтської колегії і Євангеліє зникло. Цього в XVIII ст. віднайшлося і було піднесене гетьману Іванові Мазепі, який подарував її Переяславському соборові, опісля знайшлося у Полтаві і Петербурзі і знов у Полтаві, де пережило революцію 1917 - 18 рр. У роки II-ої світової війни цю святиню було вивезено до столиці Башкирії Уфі, звідки вона повернулася до Києва.

Євангеліст Лука

Пересопницьке Євангеліє написане на 482 пергаментних аркушах розміром 380x240 мм і важить 9 кг 300 г. До складу книги увійшли: Наука читання, яка починається передмовою, чотири Євангелія, кожному з них передують покажчик глав і передмова та післямова, а також місяцеслов.

Пересопницьке Євангеліє - високохудожньо оформлена книга. Її прикрашають чотири мініатюри євангелістів, які відкривають кожне з Євангелій.

Щоб зберегти для нас і наших нащадків цю унікальну пам'ятку української релігійної культури видавництво «АДЕФ-Україна» методом електронної реставрації забезпечило відтворення первісної неповторної книги. Факсимільне

видання повністю відповідає оригіналу за розміром, вагою, папір на дотик нагадує пергамен.

В Україні 450-ліття Пересопницького Євангелія відзначатиметься на державному рівні. Але це свято всіх нас, в Україні і в цілому світі сущих. 450 років - поважний вік для будь-якого творіння людини.

Згадаймо і ми з належною пошаною цю дату, а головне пізнаймо її і закарбуймо в нашої історичній пам'яті і душі. Бо то Господь Бог велів, щоб вона збереглася і розмножилася. Подякуймо Йому за це! Віддаймо шану творцям цього рукотворного перекладу Св. Письма на нашу мову, а Михайлові з Сянока зокрема.

На закінчення пригадаймо, що про нашу мову, покликуючись на Пересопницьке Євангеліє, писалось в Польщі:

«Język Rusiński, znaczna gałąź mowy słowiańskiej, zdaje się, że w piśmiennym znaczeniu uprzedził język rosyjski.

W krasno-ruskim dialekcie wydał w 1565 r. Michał Wasilow, archipreświter sanocki cztery Ewangelie z cerkiewno-słowiańskiego języka przełożone». (M.E.P., S-P. 1841, t.II, s.343).

„Małoruski język bogaty i dźwięczny na który już w XVI w. została przełożona Ewangelia, pochodzi od Słowian na przestrzeni od gór Karpat aż do brzegu Donu. Język ten stał się narodowym». (Podręczna E.P. A.Wislickiego. 1874, t. III, s. 407)

С.Семенюк

Што чувати на Антоничівці

Плякатова Ватра - о што ходит?

Плякатова Ватра - то виставка плякатів Лемківської ватри, то зберана роками і архівізувана през ОЛ колекція двадцет дев'ятох проєктів, праць ріжних артистів графіків. Што цікаве, декотри з них сут працюом спільном кількох осіб.

Презентувана 19 липня в Центрі культури ім. І.-Б. Антонича дозволила глядачам зверифікувати, як з часом змінялася візуальна сторона ждиньского свята лемківської культури. То не лем експозиція кольорово надрукуваних паперів, але передвшитким свідоцтво плястичного і візуального формування Ватри. Декотри з них треба било відтворити, би так знищени. Што ж час робит своє, прецін перши плякати зроблено праві тридцет років тому...

Під час вернісажу гладаче могли ся тіж довідати, што буде в програмі Ватри.

Акція...

Центр культури ім. І.-Б. Антонича - то тіж місце на виміну інформації, де можна поділитися знанням або довідатися дашто. І так 2 вересня при співпраці ОЛ з Православном Єпархієм Люблинско-Холмском та Осередком культури православної в Горлицях отворено виставку „Акція руйнування православних церков в 1938 р. на Холмщині та Південним Підляшші”. То виняткова виставка, котра мандрує юж три роки по цілій Польщі. Опрацювана і зорганізувана в 70-ту річницю тих драматичних подій.

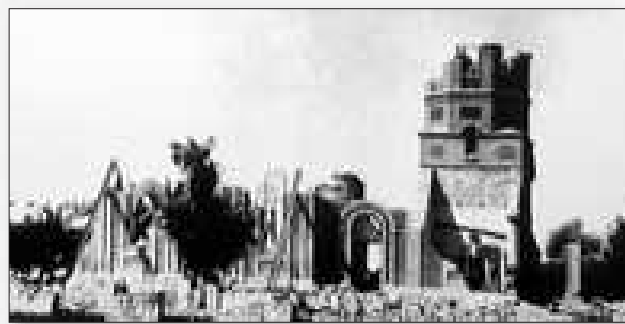

На Антоничівці спіткали-зме ся два рази з той нагоди. Другий раз 30 вересня на вернісажі виставки з ей автором Григорієм Купріяновичом. Пан Купріянович на штоден є працівником факультету історії Університету МКС в Любліні.

Якби не він і тота виставка, то дуже з нас не знало би той історії, бо шкільна програма навчання не обіймує такой теми. Є іщи єдна важна справа, а властиві рефлексія, яка повинна піти вслід знаньом. Як то ся діє і в котрим моменті

тратится деси наша гуманніст? Де тратится деси єдно з двох основних приказань, яке повинно знаходитися в основі нашої людской натури - любити ближнього? Чи то означат, же попри того, што вчит нас церква, то зме лем людьми церемонії,

Зруйнувана церков в Крилові, 15.VII.1938 р.

а не правдивой віри і вчення? То така думка в однесію до той і інших подібних подій, яких дуже знаме з історії без взгляду на національніст, кольор шкіри чи релігію.

Щиро заохочає Вас запізнатися з темом на www.cerkiew1938.pl

Направду вартат знати!

Наталія Гладик

Partner przedsięwzięcia

Наступни виставки XI Лемківского Єрусалиму:

21 жовтня – 14 листопада на Антоничівці (на отворію “Не лем Єрусалем-11” - концерт групи “Дулярови братя”, а з англицька “Dollar’s Brothers”).

18 листопада – 2 грудня в Ченстохові, Galeria Off-Art, al. Najświętszej Maryi Panny 6

День шкільної молоді в Криниці 70 років тому

У Криниці, як на всій Лемківщині, у міжвоєнний період щораз більше зникала руська мова. Не всі діти могли вчитися рідної мови, бо не в кожному селі була початкова школа. У тих школах, де в часах Австро-Угорської держави русини вчилися руської (української) мови, систематично вводили польську мову і польських вчителів. Вчителів українців службово переносили на роботу в центральні регіони Польщі. У 1934 р. усунуто руські (українські) підручники з початкових шкіл і впроваджено замість них „лемковски”, написані штучною російсько-українсько-словацько-польською мішаниною - „язичієм”, якою жодні лемки не говорили. Слова: „він” замінено на „он”, „вікно” на „окно”, „вовк” на „волк”, „довгий” на „долги”, „лемків” на „лемков”, „буквар” на „елементар”, „ім’я” на „мено” і т.п. Таким язичієм були видані читанки для першого, другого і третього класів. До вищих класів були вони вже непотрібні. Їх в 1938 р. вилучено зі шкіл і введено польські підручники. „Лемковского языка” вчили вчителі поляки. Польський уряд підтримував всі ті дії, які відривали лемків від українців.

Після упадку Санаційної Польщі 1939 року до шкіл було повернуто українські підручники, а мовою навчання стала українська. Почалася всестороння праця з дітьми і молоддю. У Криниці з ініціативи проф. Володимира Кубійовича – голови Українського допомогового комітету створено Державну українську вчительську гімназію, в якій 1944 р. навчалася 500 студентів і садівничок.

У Криниці та околишніх місцевостях відзначалися важливі роковини та організовувалися різні святкування. Одним з них було велике свято української молоді.

Українська газета „Краківські вісті” у репортажі – “Свято молоді в Криниці” з липня 1941 р. написала:

“(...) Завершенням цілорічної, зокрема тіловиховної і мистецької праці нової школи - був День шкільної молоді у Криниці. Почин до цієї імпрези дав інспектор для українського шкільництва в повіті Новий Санч

Будинок Української Вчительської Семінарії в Криниці

проф. Роман Левицький, організатор переняла на себе школа у Криниці-селі. Свято відбулося в неділю 23 червня ц.р. у Криниці-місті на стадіоні. Вже від самого ранку роїлось у місті Криниці від маси української дітвори, що пішки і на возах прибула сюди з жовтоблакитними прапорцями в руках та українською піснею з усіх усюдів Лемковини. І знову завмерло з остраху та здивування штучне польське місто - Знову не чути польської мови, не видно ні одного поляка на площі, ні коло площі, де гордо лопотів жовто-блакитний прапор. І від ранку на площі відбувалися проби: спільних вправ шкіл до „Боже Великий, Єдиний” і вправ хоруговками „Всі ми діти України”; а там уже й окремі точки шкіл.

Перед самим гимном „Боже Великий, Єдиний” - вбігають на площу наші найменші із захоронки в Криниці, що під проводом сестри-черниці виконують гарно й дотепно цілий ряд забав зі співами та рухами. Маленькі моримухи незвичайно всім подобалися, а коли ще малий моримух „джентельмен” підніс і з грацією подав свій маленькій сусідці капелюха (що його їй вітер скинув) - оплескам захоплення не було кінця.

Після цього ввійшли на площу вправ за чергою поодинокі школи: Криниця - місто і село, Мохначка Вижня і Нижня, Поляни, Щавник, Злоцьке, Лабова, Складисте, Матієва, Лосє і ін. Це самі дівчата вправляють ритмічно „Боже Великий, Єдиний” (укладу О. Суховерської з деякими змінами п. Навроцької і дир. Стефанишина). Вправи надали святові поважний настрій. Після вправ привітав дітвору інсп. Р. Левицький, який в коротких ядерних словах висловив глибоку віру, що ця дітвора виростатиме і працюватиме тільки для своєї Батьківщини - України!

Дальшу частину програми зайняли національні танці. Шкільна дітвора Фльоринки танцювала в козацьких одягах танок „Катерину” - під проводом учительки Заяцівної.

Неабиякою сенсацією були школярі зі села Складистого, що в лемківських гунях, вишиваних сорочках, капелюхах зі стяжками і кerpцях - викликували захоплення і загальне признание. А коли ще вдатно відтанцювали танок „аркан” (під

проводом свого молодого управителя Романа Олійника) - то публіка, зокрема німецькі гості, були зворушені до краю. Завдяки своєму

найглибшому прив'язанню до народної ноші і всього, що наше - українське мале село Складисте висунулося на перше місце.

Школа в Мушинці виконала танок „Маруся”, що його вивела учителька Юрчук. Танок “Катерину” танцювали прегарно школярі із Полян під проводом учительки Слави Голинської. Гаїлки - кривий танець вивели школи Щавник-Злоцьке під проводом пп. Пилипчуків. Масова участь дітвори в народніх одягах зробила добре вражіння.

Школа в Солотвинах, б. Криниці, інсценізувала „Розмову отамана з козаками” і дала фрагмент впоряду (під проводом учителя Б. Поладюка). Треба тільки робити таку інсценізацію більш масово.

Заслужені оплески збирали школи в Мохначці Вижній і Нижній. Не зважаючи на твердий ґрунт, удалось місцевим учителькам розбудити більш масове зацікавлення. І до вправ дівчат „Мати доню колисала” та „Як з Бережан до кадри” (під добрим проводом учит. Лесі Пришляк) і до вправ хоруговками „Видиш, брате мій” (під проводом учит. Мричко) стануло більше число школярів, що зробило дуже гарне вражіння.

Мохначка Нижня виконала під енергійним проводом учит. Негребецької ряд гарних дівочих вправ до пісень: „Мати доню колисала”, „У горах Карпатах”, „Човник хитається” і найкраще: „Як весело минає час”.

Школярі Вірхомлі інсценізували „Гамалію”, а добрий шкільний хор Угриня співав 3 пісні (під пров. дир. І. Кобанія).

Найкращі вправи дівчат виконала школа Криниця-село, в чому було слідне зразу мистецьке оформлення п. Навроцької, відомої організаторки подібних імпрез по тому боці Сяну.

Найбільш величаве вражіння зробила знову друга спільна й разом кінцева точка: масові вправи хоруговками (кільканадцяти шкіл разом). Довгі колони з жовто-бракитними хоруговками під блиск сонця - робили помітне вражіння на наших і чужих глядачів. Спільно відспіваний гимн „Ще не вмерла Україна” із соток грудей дітвори закінчило це миле свято, знову - як багато інших - перше на Лемківщині.

До краси свята - причинилась у дуже великій мірі першорядна оркестра з Лабової, знаного вже

диригента Сергія Войтовича. Керма була в руках Навроцької.

Велике виховне значіння має рішення учительства: безалькогольний буфет і дохід із свята на шкільні бібліотеки та дитячі садки.

День Молоді - матиме свій вплив на виховання української дитини і батьків. Криниця - стала другим Львовом і перейняла славу дитячих

Семінаристи II курсу

імпрез, хоч влаштовані у Львові Свята Молоді були безумовно більше масові.

Але та молодь, що вправляла в Криниці, вмурувала в свої молодечі душі нову цеголку: почування єдності й карности, - що поведе її єдиноправильним шляхом служби для України.

Треба було їхати й говорити з отими милими діточками із Складистого і співати з ними патріотичні українські пісні, щоб переконатись, наскільки іншими вернуться вони того дня в своє рідне село. „Такого ми іще не виділи” казали старші. „Такого нас поляки не учили” - кажуть малі школярі. (...)

Ярослав Наддністрянський

* * *

Про вчительську працю Іванки Погорецької (1935-1944)

Іванна Погорецька перша вчителька Чертижного в споминах написала: “(...) І жив нарід бідно, бо високо в горах крім картоплі („комперів”), ячменю, вівса чи трохи „оркісу” ніщо не хотіло рости, та нарід молився Богу, дякуючи й за те. І як за „небіжки Австрії” так і за Польщі, хоча всі податки платили, школи в селі не було, а „влада” казала посилати дітей (в 1935

році їх було в селі 20) 2 кілометри пішки до школи в Баниці, куди треба було йти весь час лісом і перебрести три річки. Тому тільки двоє діток ходили до школи в Баниці, а решту, зимою, вчив дяк-учитель грамоти: „аз, буки, віди, глагол...”. Очевидно, що висліди такого навчання були невеликі і коли польська влада не признала для села потреби школи, селяни, з солтисом на чолі, запросили мене в грудні 1935 року почати вести школу в селі. В одній хаті знайшли кімнату для „кляси”, а недалеко звідтіля кімнатку для мене. Дали харчі, невелику платню, поставили таблицю, дали крейду і нафту до лампи для вечірнього

Церков в давній Климківці перед 1982 р.

навчання старшої молоді. І почала молодь співати, вишивати і на дротах в'язати светри з домашньої вовни.

Навчати в тій школі не було легко, бо старих українських підручників було мало, а нова читанка видана „язичієм” Трохановського - не прийнялася.

Діти й молодь дуже радісно приймали науку співу – „зі слуху”, бо ще не всі навчилися читати молитовник. В короткому часі співали вже цілу Службу Божу та багато релігійних і світських пісень. Співали у власній церкві, а на прохання о. пароха, також по сусідніх церквах.

Цілий той час польська поліція з волости „відвідувала” мою школу і підслуховувала хід лекцій та давала звіти до “вищих властей”. І так у половині 1938 року “влада” заборонила мені далі вчитися в селі. Потім збудували тут шкільний будинок - і прислали вчителя-поляка.

Та коли в 1939 р. прийшли німці і постала повна сітка українського шкільництва на Лемківщині, тоді мої чертіжнани пішли до нашого шкільного

інспектора й просили, щоб післав мене вчитися до Чертіжного, розказавши про минулі роки. І так я вчила там до 1942 року, коли, захворівши поважно, я була змушена просити перенести мене до села Климківки, бо звідти мені було ближче до лікаря, і я вчила там до 1944 року”.

* * *

80-ліття Олександра Мончака

5 вересня 2011 року в Криниці відбулася радісна подія. З Зеленої гори 28 серпня приїхали до Криниці на тижневий відпочинок вчителі - пенсіонери з Зеленогірщини, а з ними Олександр Мончак з дружиною Анною - вчителькою. Всі замешкали у відпочинковому вчительському домі, колишній бурсі Української вчительської семінарії „Кольонія”.

Олександр народився 5 вересня 1931 року в Бересті, депортований акцією „Вісла” на „землі відзискани”, взірцевий пасічник Зеленогірщини, член ОЛ. Разом з дружиною активно діють для добра греко-католицької церкви в Зеленій Горі.

Так склалося, що свій 80-тий ювілей святкував на рідних землях Лемківщини, не у своєму селі Бересті, але недалеко в Криниці. З цієї нагоди наші отці Іван Піпка і Ярослав Чухта відправили

Зліва: о. Іван Піпка, Стефанія Барновська, Богдан Гопей, Стефанія Тиханська, Михайло Шкварло, Люба Галік, Анна Мончак, Олександр Мончак, Зофія Вахна, Гелена Шлянта, Тереса Криницька, о. Ярослав Чухта

подячну Службу Божу. Був понеділок, на відправі була невелика горстка наших парафіян. За нашим звичаєм ми заспівали Ювілярові „Многая літа”, а потім на його прохання пішли на спільний сніданок.

Теодозія Жук - Вахна

До побажань Ювілярові
приєднується також Редакція *Ватри*

Правда Олександра Духновича

Лемки, бойки, гуцули... Ці три поняття живуть сьогодні у свідомості майже кожного закарпатця, незалежно від того, чи є він корінним жителем краю, чи прибулим з іншого регіону Божим чоловіком, що знайшов собі нову батьківщину...

У цій «трійці» чи не найчисельнішою є етнічна група лемків Закарпаття. У сузір'я української нації лемки заплелися й сяють з того часу, відколи Господь поселив їх на благословенній землі Карпат. Я теж лемко. Сьогодні мій рід деякі закарпатські політики намагаються втягнути у болото політичного русинства. І не безуспішно. Час від часу їм це вдається зробити за допомогою сучасних і старих методів одурманення народу. Щоб застерегти тих, хто буде переконувати в противному - скажу, я теж русин, такий самий і той самий русин, якого великий Олександр Духнович назвав своїм братом за Карпатами, - пам'ятаєте вислів «...за горами, не чужі ж бо, а свої...», я такий самий русин як і Іван Франко, і Леся Українка, і сотні тисяч за горами..., яких так ненавидять, обзивають галичанами. А це горда, достойна обзивка, що не раз довела своє право на життя! Часом деякі, навіть освічені, інтелегентні на перший погляд, особистості, піддаються гіпнотичному впливові нових «лідерів» новітньої «нації». Чому так стається? Відповідь проста. Одні через «перспективи» майбутніх міністерських посад, інші купуються на заокеанські долари й гроші близького зарубіжжя, не гребуючи українською гривнею, а треті, не розібравшись у суті справи, стають попутниками перших і других, говорячи, що то є мудрі люди, вчені люди, а мудрих й вчених треба слухати.

Я б не писав про це, але мушу з двох причин: перша і головна - з лемків-русинів-українців Закарпаття новоспечені лідери хочуть зліпити якусь окремішню, новітню націю, відірвавши їх від матірнього тіла великої України, що нарешті об'єднала всі свої землі, прихистила всіх своїх дітей під своїм національним знаменом. Невже ці лідери забули, що колись Олександр Духнович писав і про те, що братів за Карпатами болить серце й душа від пекучого колоніального вогню австро-угорської імперії, болить від штиків московських червоних багнетів, які теж пройшлися Карпатами у часи генерала Паскевича. Політики намагаються створити новий народ, нову націю з усіма далекоюсяжними наслідками. Я про те, що кінцева їхня мета - це новітня держава у центрі Європи... Цікаво мені, хочу їх спитати, а куди вони подінуть, куди вони віднесуть з Карпат і Закарпаття бойків,

гуцулів, мадярів, словаків, врешті, щирих українців, жидів та інших Божих людей? Вони що стануть національними меншинами, а коли прозріють, теж почнуть ставити питання власної держави?! Ого-го! Тоді лемки-русини почнуть воювати з ними, чи погодяться на їхні зазіхання? А русини Словаччини, Польщі, Балканів, думаю, вони теж не проти б пожити у «своїй» державі. Хто відповідь мені на мої питання?

І друга причина. Чому до сьогоднішнього дня Президент України, Верховна Рада, Уряд, очільники-керманичі Закарпатської області, лідери, провідники національної ідеї на теренах Срібної землі чітко й однозначно не висловилися з приводу зазначених вище проблем?! Невже це нікому не цікаво? Можливо я трохи й згустив фарби, але, повірте, проблема існує і її потрібно негайно вирішувати. А для шановних нових «лідерів нації» хочу сказати одне, що лемки Закарпаття були, є і залишаться етнічною групою українського народу, тобто русинами-українцями у розумінні Олександра Духновича, а не у вашій потворній уяві. Це сузір'я формувалося не з вашої волі й сяє воно незалежно від того, хочете ви чи ні. І що це не просто слова, а об'єктивні реалії, засвідчив форум-фестиваль «Лемківська ватра» у містечку Монастирицьк, що на Тернопільщині. «Лемківська ватра», запалена русинами-українцями-лемками, в тому числі й закарпатцями, палала на галявині два дні. Саме там закарпатці мали можливість переконатися, що за горами не чужі, а свої, бо там звучали такі ж самі пісні, як і у Великому Березному, Зарічові, Доманинцях чи Баранинцях, де проживають лемки Закарпаття. Не тільки пісня. Танці, фігли, говірка, страви, твори народного мистецтва все нагадувало про те, що ми живемо в одній сім'ї.

Та найбільше здивувало те, що географічні назви, тобто топоніми, назви маленьких річок, горбів, поточків, нивок, урочищ такі ж самі, як і на Перечинщині чи Ужгородщині, Березнянщині чи під Свидником. Саме це є підтвердженням того, що ці назви не змінилися в угоду політикам, вони не мають партійної приналежності чи національної ознаки на зразок, який сьогодні дехто пропонує. Видно, що ростуть вони з одного кореня, живуть одним Божим Духом. Такі назви роздаються історією, цілими епохами й живуть не рік і не два, як примарні фантоми, а століттями й тисячоліттями. І будуть жити, бо створені не лукавими мудреgerеліками, а пам'яттю серця й віри, а пам'ять така невмируща.

Василь Мулеса,

голова Закарпатської обласної організації „Лемківщина”

Русини є органічною складовою української нації

У березні ц. р. Дюра Папуга, голова Світової ради русинів (центр у Руському Керестурі, - Воеводина, Сербія) звернувся до Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин у Верховній Раді України з вимогою надати карпатським русинам в Україні статус національної меншини.

У відповіді Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин у ВР України написано:

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин

01008. м. КнІв-8. вул. М. Грушевського. 5. тел./факс: 255-49-02

№ 04-28/15-356(78870)

26.04.2011 р.

Дюра Папуга
Голові Світової Ради Русинів

Шановний пане Голово!

Конституцією України встановлено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень, зокрема за ознакою етнічного походження (частина перша та друга статті 24 Основного Закону України).

Це означає, що кожний громадянин України має і може користуватися на рівних підставах з іншими громадянами всім обсягом конституційних прав і свобод без дискримінації з боку держави або інших осіб за будь-якими мотивами, зокрема за національними ознаками.

Статтею 11 Закону України „Про національні меншини в Україні” визначено право громадян України вільно обирати та відновлювати національність. Тобто, встановлення своєї національної належності є особистою справою громадянина України.

За нормами міжнародного права, а також законодавства України, кожній особі надано право на національну самоідентифікацію. В Україні не існує жодного нормативно-правового акта, який містив би офіційний перелік національностей, визнаних в Україні. Рамковою конвенцією про захист національних меншин встановлено, що кожна особа, яка належить до національної меншини, має право вільно вирішувати, вважатися їй, чи не вважатися такою, і таке рішення або здійснення прав у зв'язку з ним не повинно зашкоджувати такій особі (частина перша статті 3).

Як відомо, у ході Всеукраїнського перепису населення 2001 року було обліковано кількість окремих етнографічних груп українського етносу (бойки, гуцули, лемки, литвини, поліщуки, русини), які постійно проживають в Україні. Загальна кількість представників цих субетносів на момент перепису складала 32,4 тис. осіб, з них русинів - 10,2 тис. осіб.

З метою задоволення і захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, національно-культурних та інших інтересів громадяни України, відповідно до Закону України „Про об'єднання громадян”, мають право на створення громадських організацій. Зокрема, у Закарпатській області створено 11 товариств русинської культури, які за підтримки органів державної влади та місцевого самоврядування проводять культурно-просвітницькі заходи, пов'язані із збереженням етнографічних особливостей культури русинів. На території області функціонують 40 русинських недільних шкіл, постійно відбуваються різноманітні виставки, видаються газети тощо.

За висновками Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України за всіма етнографічними і лінгвістичними ознаками русини є органічною складовою української нації, тобто її субетносом.

З повагою,
Голова Комітету

О. О. Зарубінський

**З нагоди Великого Ювілею
60-річчя видавання
тижневика *Нове життя*
(11 серпня 1951)
та з 80-тим Ювілеєм довголітнього
колишнього головного редактора
Юрія Дацка
(10 серпня 1931)
широсердечно вітаємо
Редакційний Колектив
з Його головним редактором
Мирославом Ілюком
та Ювіляра.**

**Бажаємо доброго здоров'я, щастя,
якнайкращих успіхів у редагуванні
так дорогоцінної газети у Словаччині!**

Хай Вам щастить! На многі літа!

Редакція *Ватри* Головна управа ОЛ

* * *

Спомин головного редактора „Нового життя” Юрія Дацка

(Уривок з часопису „Дукля” № 6/2009)

Надійшов 1964 рік. Тодішній секретар по культурі ЦК КСУТу Федір Ковач покликав мене до себе і запропонував взяти функцію шеф-редактора газети «Нове життя». Я вагався, але порадившись із тодішнім головним редактором Віктором Копчаком, погодився. Він тоді мені сказав: Беріть, бо якщо хтось інший піде на ту функцію - газета пропаде. Я певно вірю, що зволодієте. Суджу так на підставі матеріалів, які ви друкуєте». Так і сталося.

Як боролася вода з вогнем, я теж боровся з одною і другою половиною самого себе. Спалювався, а одночасно охолоджував свої почуття. Все змінилося в моєму житті. Від 1 січня 1965 року за хід редакції треба було відповідати мені. Колектив був усяким. Спочатку були тут і Віктор Копчак та Федір Лазорик. Згодом ті двоє відійшли на іншу роботу. І наперекір тому, що я був шеф-редактором, до певної міри треба було брати огляд і на керівництво Культурного союзу українських трудящих та так звану

керівну силу - Комуністичну партію Словаччини, особливо Крайового комітету в Кошицях, де я став так званим номенклатурним кадром. Звучало це гордо! Номенклатура! Але буденні проблеми треба було вирішувати мені. Все, що було надруковане в газеті, затверджував своїм підписом, і державний догляд за пресою звертався лише до мене.

На той час в редакції працювали Віктор Копчак, Ганна Чаварга, Степан Гавула, Федір Лазорик, Магдаліна Зозуляк, Михайло Коц та кореспондентка Марія Бобак. Після відходу В. Копчака, Ф. Лазорика та М. Зозуляк, редакція поповнилася молодими людьми. Прийняли ми Мирослава Ілюка, Михайла Дробняка та Степана Кочуту. В нашому суспільстві почало подувати свіжим повітрям. Я почав друкувати полемічні матеріали. Сам виступав до принципових питань. Набагато сміливіше почав працювати з молоддю. З новим колективом працювалося набагато легше, але набагато більша відповідальність лягала на мої плечі. Почали ми давати інтенсивну відсіч тенденціям до асиміляції нашого населення, особливо у Стропкові та Свиднику. Запровадив я молодіжну сторінку „Резонанси”, а згодом, у вирі революційних подій – „Тон”, як додаток „Нового життя” для молодіжної організації. Відповідав я перед керівництвом КСУТу та партійними органами, які досить часто з-за цього промивали мені мозки. Такою була ситуація. Помаленьку ми почали друкувати і тих, кому було заборонено друкуватися. Коли з'являлися заборонені прізвища, я, крім іншого, діставав попередження від визначного письменника з Ужгорода, щоб був обережним, аби не нашкодили мені. Інший зайшов до канцелярії і, пропонуючи матеріал до друку, заявляв: Якщо не надрукуєш, будеш записаний у моїх записках! Я матеріал повертав з тим, що, будь ласка, записуй!

Надійшов 1968 рік. Окупація Чехословаччини військами Варшавського договору. І знов усе почало сипатися на мою голову. У зв'язку з тим, що не погоджувався з такою інтернаціональною допомогою, виходячи з того, що війська (окупаційні) не дозволили виходити газеті, я ініціював, разом з іншими, видавати спільне видання „Нового життя”, „Дружно вперед” та „Дуклі” ротапринтом. Завдяки Василеві Русину з Дуклянських друкарень ми всі (редактори всіх

видань) готували матеріали, а Русин ротапринтом у пивниці розмножував. Згодом ми це зшивали, а Іван Родак як адміністратор з водієм Михайлом Гарберою розвозили ці видання по цілому краї.

Юрій Дацко

А комендатура шукала ротапринт. Так і не знайшла. Згодом дозволили вже видавати газету нормально, але все проходило через цензуру у Лесіку делострелцов, де був командний пункт окупаційних військ. Але ці видання ротапринтом сиділи їм в печінках. Відвідали мене і командири Тараканов та Шептун (другий українець). Зрозуміло, нічого не довідалися. Редакція „Нового життя” в той час була монолітною. Кожний працював відповідально. Допомогав один одному. Газета виходила лише за підписом цензури. Вважали мене контрреволюціонером, опортуністом, хоч конкретно нічого не могли довести. Українська преса була тернем в очах, бо вони вміли її читати. До сьогодні я вдячний Мирославу Ілюкові, Михайлові Дробняку, Степанові Кочуті, Ганні Чаварга, Михайлові Коцу та Степанові Гавулі за велике порозуміння і підтримку. З цим колективом можна було робити чудову політику та культурно-національну виховну роботу. Досить переглянути газету з 1965-го по 1968-ий рік. Все можна зрозуміти.

Прийшла нормалізація. Почало писатися про інтернаціональну допомогу. І ми поступово врівноважувалися, нормалізувалися, хоч пляма залишилася на все життя. Я був членом Пленуму та Президії Центрального комітету Культурного союзу українських трудящих, їздив (дуже часто) на наради Крайкому партії. Надійшли перевірки. Виключали з партії, припиняли членство, але накладали й інші кари. Мене, як номенклатурного, покликали у Кошиці. У секретаря Р. Благі ми сиділи дуже довго. Обговорювали, пояснювали. Під кінець секретар сказав мені, що я піду ще на співбесіду, т. зв. поговор у партійну організацію при КСУТі. Це не віщувало нічого доброго. До нашої організації прийшла комісія, встановлена Крайкомом партії: Іван Кимак, Іван Цвик та Іван Пиханич. Сиділи довго, перевіряли, обговорювали. Комісія прийшла до висновку. Голова комісії Іван Кимак заявив мені: Юрку, ми прийшли виключити тебе з партії. Але на основі обговорення ми прийшли до висновку, що немає причини. Однак мусимо тобі дати високу партійну кару третього ступеня з попередженням. Я сказав, що якщо така вказівка зверху, мені однаково. Я робив свою роботу чесно, а якщо комусь не до вподоби, будь ласка, робіть що завгодно. Нащо була мені така партія, що карає мене за мою сумлінну роботу, яка слідувала за мною на кожному кроці. Так я вже не мав спокою аж до виходу на пенсію. І наперекір тому, що розлучився зі всіма партіями і не вступав уже в ніяку!

Від редакції: Від утворення Словацької Республіки у 1993 році до 1995-го року *Нове Життя* виходило як тижневик і всі витрати

на його видавання були повністю покриті з державних коштів. Від 1996-го до половини 2011 року газета виходила як двотижневик. У час цього періоду з редакції звільнено всіх працівників. Видавання газети забезпечував лише головний редактор Мирослав Ілюк, бо не було фондів на оплати штатних працівників і далі так є.

(ред)

* * *

Конференція в Лігниці - XX літ незалежності України

27 серпня в Лігниці при греко-католицькій церкві проходила конференція, посвячена XX роковинам проголошення незалежності України. Організатором бив місцевий парох о. М. Драпала. Прелегентами били Петро Андрусечко - ад'юнкт в інституті історії і політології Поморської академії в Слупску, головний редактор “Українського журналу”, який виголосив реферат на тему „Україна - 20 років незалежності”. Про ситуацію української еміграції в Італії оповідав о. Маріуш Дмитерко - докторант Папського Грегоріанського університету в Римі. Професор Зеленогірського університету Богдан Гальчак представив перспективу лемків на XXI ст.

Лемківська перспектива найвеце пробудила думок серед слухачів. В очах професора Б. Гальчака не є за дуже оптимізму на дальше істніня лемків, коли так мало і рідко признаємєся до свого. Ми часто є лем лемками по назвиску, а і так вшитки сусіде і влада знає, ким ми є. Слова тоти кус боліли, але добрі, што ясно били потверджени аргументами. Надія на заран для лемків є, лем коли по правді оцінимє наш теперішній час. А він в словах професора жиє поділами, котри часто сами творимє в ім'я романтизму. Тот романтизм в очах прелегента є непотрібний. Ми тепер не мамє часу аби 100 чи 200 літ жити романтизмом, бо реальність нас знищить. А тот романтизм - то візія лемківської держави, ізоляція од культури і впливів історичних з Галичини, а ширше України. А з другой сторони романтизм - то представляня розвитку свідомости української на Лемківщині лем позитивно, бо знамє, што тоти, яки повинни нести тоту свідомість використували лемків. За думками професора повинни-змє рятувати, што можемє іщи врятувати і зрозуміти, што лем Україна, ей культура є найближша лемкам. Підкреслив, што науково на відповідній рівні не мамє сумнівів, што належимє своїм лемківством до культури України. Деяки з нас думают, што

українськіст нас нищила на тлі історії, а і внеска в деяких українців - то найгірше. Лем реальні не видиме, же власні на тлі історії можна оцінити, як нас видят і з нами поведяться. Польська міжвоєнна політика й в часі II світової війни, а найвеце в 1947 році трактувала нас так само, як цілу українську меншину. А і тепер як етнічна група в польській державі чи до кінця ми є трактовани як рівні громадяни? Окрадени в 1947 році матеріально і духово не є обняти одшкодуванням, подібно як вшитки українці в Польщі.

Професор Б. Гальчак підкреслив, що розуміє трагедію забужан чи інших поляків, вивезених на Сибір, до Казахстану, котрим забрано маєтки і добрі, што їм виплачено хоц частино одшкодування. Лем чом забито о нас як о етнічної групі, яка правні повинна мати таки сами права як інши громадяни Польщі?

Найбарже заболіли мене слова, бо однак кус правдиви, што найвекший ворог для лемканеукраїнця є лемко-українець і діє так часто в другу страну.

Слова тоти болят, але може вказують, што час нищити тоту ворожнечіст, котра будує лем границу медже нами. Посмотрити на себе з надійом на згоду, бо в Європі зникають границі, а в нас так міцно осталися.

Певну веселіст впровадили слова, што о М. Драпала тіж є лемком, його дідове жили на границі з Бойківщином, однак село було іщи лемківське. Так што маме в Лігниці іщи єдного священика лемка.

Професор Б. Гальчак проаналізував тіж барз міцний процес асиміляції. Хоц особисто знам, же коли би проголошено, што оддають нам ліси, било би нас барз, барз дуже. Він вказав велький страх лемків по акції "Вісла" на прикладі околиц Валча і Чцянки. До Валча перевезено в векшости люди не з Лемківщини. Там, хоц проганяли каменями, українці не піддалися і так ходили на рідну відправу. А в Чцянці та околицях вистрашени в подібний спосіб каменями лемки юж не хтіли своєю відправою. Тут кус ся не згоджу, чи маме право так просто оціняти тамтих лемків. Кус можу зрозуміти тот страх, коли нашмаряно знак „mordercy ukraińskiego”, а так на правду ништо не знав, што до кінця діялося на землях польско-українських за Лемківщином. А пам'ят депортації, час, коли витягання з вагонів до Явожна чи надія на поворот будила страх перед українськом свідомістю. Лемко часто не хтів повірити для добра свого, діти, родини, што є українськом, бо бив то знак NIE CZŁOWIEKA.

Най тот страх николи не завитат до нашого світа. Так на правду, то ми тепер твориме перспективу на істніня лемків в XXI ст. Чи вшитки

даме собі шансу спільно рятувати лемківство? Думам, же на тото повини одповідати не лем наши організації, але кожний лемко.

Подяка для о. М. Драпали та прелегентів. Кольориту конференції додавали макети церков пана М. Вархіва. То тіж знак, в який спосіб можна рятувати наше минуле. Най правда історії нас лучит, а не ділит, най буде надія для лемків в XXI ст.

Адам Вєв'юрка

* * *

Незабутньому Владиці Павлу було б 85 років

Народився Павло Василик 8 серпня 1926 року у с. Бориславці Перемиського повіту в релігійній сім'ї, в якій було 11 дітей. Початкову освіту отримав у родинному селі і містечку Риботичі. Опісля поступив вчитись у Перемишль. 1 квітня 1947 року Павла Василика заарештували у Львові і засудили на 10 років за те, що він допомагав пораненим повстанцям, які боролись з більшовиками. У 1956 році був звільнений.

18 листопада 1956 року у м. Львові, на вулиці Вечірній, диякон Павло Василик отримує таємні ієрейські свячення з рук Блаженного священика Владика Миколая Чарнецького. За активну душпастирську працю 22 січня 1959 року священика заарештували в Івано-Франківську вдруге і видали вирок – 5 років ув'язнення та 5 років заслання. 1 травня 1974 року Владика Йосафат Федорик ЧСВВ висвятив священика підпільної УГКЦ отця Павла Василика на єпископа катакомбної церкви.

4 серпня 1987 року Єпископ Павло Василик з допомогою священиків заявив на весь світ про вихід катакомбної УГКЦ з підпілля. 1993 року вірні Івано-Франківщини, в тому й лемки, охоче слухали його приємних богослужень і повчальних проповідей, а їх число систематично збільшувалося.

З благословення Івана Павла II Папи Римського владика Павло Василик став правлячим Єпископом Коломийсько-Чернівецької Єпархії. 24 жовтня 2000 року ректорат Сетонського Університету США присвоїв Владиці почесний ступінь доктора гуманітарних наук. Владика Павло Василик закінчив свій життєвий шлях 12 грудня 2004 року Божого на 79 році життя.

Степан Криницький
м. Івано-Франківськ

Лемки Канади влаштували вже XXVI „Ватру”

За зразком Лемківської ватри на рідних землях (Чарна к. Устя, Бортне, Ждиня) поширився цей фестиваль лемківської культури і за океаном - у США та Канаді, де живуть великі групи переселенців з Лемківщини. У Канаді найбільше їх живе у місті Торонто та його околиці. Згуртовані вони в Об'єднанні лемків Канади, яке цього року святкує своє 50-річчя. 1-й відділ ОЛК має своє власне селище на території 80 га біля міста Дергам (150 км на північ від Торонто), офіційно зареєстроване під назвою „Лемківщина”. Там від 1986 року проходить фестиваль лемківської культури під назвою Лемківська ватра в Канаді. Її першим старостою був „заслужений лемко” Федір Гоч із Зиндранови. У цього річчя 26 Лемківській ватрі, яка відбувалася від 30 липня до 1 серпня, взяло участь майже тисяча людей.

На цей раз старостою „Ватри” було обрано мене. Її офіційному запаленню передували мистецькі заняття з дітьми (які виявились чудовими малюрами), спортивні змагання та печення на спеціальному „грілі” п'яток поросят - кожне по 30-40 кг, яких тут же посмакував собі буквально кожен учасник фестивалю (бо це входило у вартість вхідного квитка).

Зліва: П.Лопата, М.Мушинка, А.Вев'юрка, Й.Терлецкий

На урочистому відкритті 26 Лемківської ватри, крім голови ОЛК Адама Стеця та екс-голови 1-го відділу Павла Лопати, виступив консул України Антон Рибак, а від імені Об'єднання Лемків Польщі учасників привітав заступник голови цієї організації Адам Вев'юрка, радний гміни Ільковичі на Нижній Сілезії.

Ватру я запалив о 7-ій годині вечора згідно з лемківськими народними традиціями. Після урочистого запалення розпочався марафон художніх програм: обирання „Міс Ватри”, концерти музичних колективів та індивідуальних співаків. Найбільшим успіхом серед учасників тішилися пісні співачки Анички (Анни Чеберенчик) зі Львова, відомої і у Польщі. Не відставали від неї ні місцеві співачки: Тамара Терепенко, Адріана Туз, дует «Сяйво» (сестри Соломія та Іванна Сало), співаки Олег Бунча, Роман Лайкош та інші. Зокрема молоду публіку розважали оркестри „Байда”, „Скопа” та „Крейзі-Вода”. Після концерту продовжувалася молодіжна забава, яка тривала до глибокої ночі.

Недільна програма розпочалася сніданком із лемківських страв (яшниця, мастило, паточки, флячки, борщ). О 11-тій годині на ватряному полі відбулася Свята літургія з мируванням, а після обіду спортивні змагання, їзда кіньми, розіграш лотереї та інші розваги. Ті старші брали участь у бесіді з автором цих рядків про сучасний стан русинів-лемків Пряшівщини та про його книжки, видані 2011 року („Національна меншина під загрозою?”, „Русини-українці - одна національність” та „Лицар волі”). Увечорі знов продовжувалася молодіжна забава під музику капел „Байда”, „Заповідь” та „Крейзі-Вода”.

Понеділок (у Канаді державне свято) був сімейно-відпочинковим, але й санітарним днем. Майже біля кожного шатра та машини збирався гурт людей на дружню бесіду. На повну силу працювала кухня. Жодні алкогольні напої (навіть пиво) тут не продавалися. Правда, ніхто не забороняв запастися домашніми продуктами, та п'яного чоловіка я тут не бачив. Зате вареників, сириників і різних сортів колачів ніколи не забракло.

Слід підкреслити, що лемки Канади на свій фестиваль не одержують від держави жодної дотації. Все покривають із вхідної плати, яка становить 30 дол. на особу старшу 16-ти років) та дари спонсорів. За цю порівняно невисоку вхідну плату учасники мають повний комфорт: місця для палаток та паркування машин, туалети, умивальники, душ з теплою водою, порцію печеної свинини, якісну програму та ще й 24-сторінковий бюлетень на крейдяному папері з кольоровими фотографіями. В озері з прозорою чистою водою можна купатися і ловити рибу. Та найголовніше: можна спілкуватися із земляками з цілої Канади, нав'язувати нові стосунки рідною мовою, що є важливе зокрема для молоді. Не одне подружжя зародилося саме тут.

Коли ми у вівторок покидали ватряне поле, на ньому не було найменшого папірчика, жодної пляшечки чи слоїка: все зібрали заздалегідь призначені добровольці.

Лемки на території Польщі у післявоєнний період були вигнанні з рідних сіл і призначені на тотальну асиміляцію. Та вони вижили не лише в Польщі, але й у багатьох країнах, куди їх занесла гірка доля, не виключаючи й далекої Канади. Свідченням цього є цього річчя, 26 Лемківська ватра.

Микола Мушинка

Лемківська Канада

Староста „Ватри” проф. Микола Мушинка

На запрошення ОЛК я відвідав Канаду. Запахом кленового листа я видів світ лемків, де од XVIII ст. виїжджали лемки – русини з рідних Карпат. Тепер силу лемків, а і в велькій частині цілої української громади, творять лемки, які виїхали з Польщі переважно в 90-х роках. Треба тіж оддати чест давнішим емігрантам, які свідчили, што лемки – русини на світі існують. Може, кус природа Канади припоминала їм рідні сторони, а може кус туга казала пам’ятати о лишеній хижі. Бо коли людина заперат двері рідної хижі, заберат кусок світла і темности світа, штоб пам’ятати і творити життя родинне в згоді з голосом предків. Я тот голос в частині лемків в Канаді видів. Дякую, што Він є живий на лемківській оселі в часі Ватри і не лем.

Напевно вшитки наші люде і не лем лемки мають інші проблеми, бо держава там є інша. Барже промує і вказує національну толеранцію през свою різноманітність. Будує канадський народ на ґрунті різних культур. То добрі, але і тіж трудніше є в хижі передати дітям потребу шанувати і вживати рідну мову і звичаї. Дятого чест ТИМ, які вчат штодня пошани до традиції і віри предків.

Я мав можливість брати участь в в Лемківській ватрі. Она є напевно інша, менша, барже родинна. Практично вшитки ся знають, але оген

ватри є такий сам як в Польщі. Теплий споминами, горячий надійом, што лемківський світ не пропаде, є вірний ватрянам, бо ден і ніч горит.

Барз мило било видіти лемківську хижу, колиси фармерську, в якій фотографії м.ін. пана Маслея вказували минулий світ лемків на Лемківщині і в Канаді. Добрі, што лемки в Канаді не забивають, што сут лемками. Што творять лемківську культуру на тлі цілої української культури, яка є тіж криницьом для лемків. Барз мене тішит, што лемки медже цілом українском громадом в Канаді є шанувани і то през вшитки покоління еміграції.

Міс Ватри Міля Рок

Сестри Соломія та Іванна Сало

Атмосфера Ватри в Канаді єднає люди, подібні як в Польщі, музиком, співом, конкурсами, але і недільном молитвом. Можна добрі побавитися, зісти піроги чи яшницю родом з Кривой, а навет зробити самому масло з сметани од корови фермера, котра на тоти 3 дни стаєся лемківська.

Дякую за щире прийняття голові ОЛК Адамові Стецю, родинам Лопатів, Покришаків, Тирличів, Симчаків, Петрови Божикови та вшитким Ватрянам.

Адам Вєв’юрка

Староста XXIX Лемківської ватри
П. Чухта з внуком Ярославом
розпалюють ватряний оген

Офіційне отворіня
XXIX Свята лемківської культури

Державний ансамбль пісні і танцю
„Верховина”

Державний ансамбль пісні і танцю
„Верховина”

Зустріч з К. Куцом

Лемківські гудаци

При Ватряних виставках

„Гудаци” і „Дос байка”

Плястичні конкурси на IV Ватрочці

Ватряна публіка

Шаховий турнір Лемківської спартакіади

Хореографічний ансамбль „Полуничка”

Гурт „Сонцекльош”

Edited with the trial version of
Foxit Advanced PDF Editor
To remove this notice, visit
www.foxitsoftware.com/shopping

Фольк-група „Люди добрі”

Ватряний ОТТО_репортаж

Дитяча сторінка

Що не придасться малому Михасьови в школі?
Намалой річі, котри інші мусит
забрати зо собою на науку.

**Люляй же мі, люляй,
кед мі маш люляти**
(лемківська коласанка)

Люляй же мі, люляй, кед мі маш люляти,
Бо я не мам коли тебе коласати. (2)

Люлю же мі, люлю, де я тя притулю?
Під зелену сосну ягідку розкошну. (2)

Люлю же мі, люлю, вшию ти кошулю,
Вшию тобі зо дві, лем мі люляй добрі. (2)

Люлю же мі, люлю, вшию ти кошулю,
Як мі будеш спати, вшию і кабатик. (2)

Усний же мі, усний, великий виросний,
Великий, як і я, білий, як лелія. (2)

Люляй же мі, сину, хоц єдну годину,
Усний мі і зо дві, даст ти Пан-Біг добрі. (2)

Зроб математични заданя,
впиш букви в колічка
і довідашся,
де вибераються діти восени.

7	2	1	5	8

Київ очима Лігниці

Від 11 до 20 вересня молодь української школи з Лігниці мала змогу відвідати столицю України - Київ. Завдяки обміну молоді між нами та київською школою ім. Івана Франка, наші учні могли гостити в київських сім'ях. Поїздка ця не вдалась би, якби не фінансова допомога з боку колишніх випусників 4-го ліцею з-за океану (оплачено проїзд).

Київські каштани привітали нас запахом української осені. Цей запах - це не тільки краса природи, але й велич міста - столиці нашої другої Батьківщини. Вона, через велич Хрещатика, - могутня, може трошки обтяжена часом комунізму і сьогодняшнім розвитком, коли всюди виростають нові будинки коштом зелені. Однак цей розвиток міста справляє неабияке враження, воно просто могутнє. Всіх нас заболіло, що Київ у такій великій мірі російськомовний. Часто ми чули запитання нашої молоді: "Чому?" Хоча знаємо жорстоку історію України у XX ст., однак нас це болить - ми в Польщі, розкидані акцією "Вісла", все ж таки намагаємось передавати силу нашої мови чи на ґрунті лемківського діалекту, чи літературної мови.

Може те, що побачили в Києві зміцнило вартість у серцях наших учнів, а також доцінили вони мудрість батьків та дідів, які намагались і намагаються передавати любов до рідного. Ми відчували трошки атмосферу Майдану з часів Помаранчевої революції через намети прихильників та противників Юлії Тимошенко. Я особисто склав підпис, щоб її звільнили словами "ЛЕМКИ З ПОЛЬЩІ Є З ТОБОЮ". Вважаю, що чи вона винна, чи ні, але заслуговує на демократичний суд, а не на антиукраїнські провокації, які нагадують, що ще живе погане око Москви. Ми відвідали дуже багато старовинних місць Києва. Були зокрема у Печерській Лаврі, де знов вразила нас російськість. Нас привітали такі слова монахів, коли ми обідали і говорили по нашому: "Почему гаваріте по-українські? Для славян єдиний язык - русский і русская православная церковь Масковскава Патріархата". А вчителька, яка водила нас по Лаврі, сказала: „Чи українці не мають права до своєї мови?" Це все виглядало так, якби ціле Київське християнство перенесено до Москви. Ми ж українськість у Києві віднайшли в греко-католицькій церкві та православній церкві Київського Патріархату.

Ми відвідали також Переяслав та його музеї, були в скансені, де побачили велич історії Козацтва і України на тлі сьогодняшнього браку віри в силу держави. Однак, коли почули спів кобзаря у музеї Г. Сковороди, то повернувшись до нас віра, що сила українства ще жива, тільки треба її на ново пробудити. А лемківський дух пробудили в нас учні, які нас запросили до Києва пісню на концерті "Ой,

верше мій, верше". Щоб лемківський дух жив далі в Києві, ми залишили вчителям ложки з Новиці від ОЛ з віршем Б. І. Антонича: „Знай, Батьківщина - це наші всі пісні і молитви щоденні, це рідна мова - скарб, якого ти не згубиш". Віримо, що ті слова оживуть у Києві.

За кілька днів молодь з Києва приїде до нас. Віримо, що в Лігниці побачать серед нас любов до рідної мови, традиції, пісні та лемківську гостинність, не гіршу, думаю, за київську.

Адам Вєв'юрка

* * *

Свято хрещення Русі-України

Сьогодні, 28 липня 2011 року, українці (вірні УПЦ Київського патріархату) святкували Свято Хрещення Русі-України, яке розпочалося о 10 годині в Володимирському катедральному Соборі. Було вельми людно. Зібрався люд з усіх усюд України: із Заходу і Сходу, з Півдня і Півночі, з Центру України, в тому чимало молоді та дітей.

О 12 годині розпочалася Хресна Хода спочатку до Софіївської площі. Процесія розтягнулася кілометрів на п'ять. Коли голова колони вже дійшла до будинку по вул. Володимирській 42, то з бульвару Тараса Шевченка, звідки почалася хода, ще не було видно кінця колони: люди йшли і йшли.

На Софіївській площі між пам'ятником нашому гетьману Б. Хмельницькому і дзвіницею Софіївського Собору відбулася Молитва за Україну. Богослужбу правив патріарх Філарет.

Після цього процесія рушила до Володимирської гірки, де є пам'ятник хрестителю Русі-України князю Володимирові. Там відбулася Служба Божа.

Хочу зазначити, що цього року міліція спрацювала належно. Як то було минулого року, перешкод Хресній Ході міліція не чинила. І навіть навпаки цього року забезпечила, як і належить міліції, безперешкодне проходження процесії вулицями Києва. У цьому році, здається, не зупиняли перед Києвом автобуси з вірними Київського патріархату, як робила міліція минулого року. Взагалі святкування відбулося спокійно і світло, як належить святкувати свята.

Зате влада повністю проігнорувала цей захід, не бачив я ані мера, ані Голови уряду, ані когось з міністрів. Отакі вони перед камерами великі віруючі, а своїх громадян принаймні привітати не спромоглися. Отже, вчинки їхні більш промовисті, ніж піарні відвідини церков на камеру.

Але наші люди більш духовні, ніж правителі: свята шанують і святкують. Духовність, культура і національна свідомість врятовують і захистять нашу Незалежність і наше право мати власне обличчя у світі.

Олег Вайда з Києва

Презераме стари фотографії і документи

Дівчата з Пантної в своїх народних вишиванках

Фотографії з приватного архіву
Христини і Романа Бігуняків з Маластова

Дівчата при церкві в Пантній

Sekcja

Polica na ubezpie-

czenie od ognia.

poświadczam niniejszem, że J. Kłapacz Karol syn Stefana
na podstawie przepisów statutu ogólnego i warunków
ubezpieczeń od ognia ubezpieczył w tem Towarzystwie jako własność swą
w Bedwarce w powiecie Torlinie przedmiot

wewnątrz wyszczególnione aż do wysokości:

Koron 12000 zł
za opłatą ogólną należności, płatnej w Dyrekcji lub Zastępstwie, które policę wystawiło, obliczoną według niżej zamieszczonego rachunku, wskutek czego uzyskał prawo do żądania od Towarzystwa w nagrodzenia za szkody, jakieby na zabezpieczonych przedmiotach przez pożar urządzane zostały w czasie

od 1 stycznia 1900 do 31 grudnia 1900 13-tych godz. w południe

Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie poświadczam zarazem odbiór przypadających należności za to ubezpieczenie.

Odbieranie należności	Korona	tal.
Zaliczka według taryfy	20	-
— % na fundusz rezerwowy . . .	132	
— % „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „		
Należność ubezpieczyciela	164	
Należność ogólna	22 02	
Pozostać się tworząca z 1900		
od obier. do L. <u>zob. obier.</u>		
zaliczka Koron <u>114</u> h. <u>68</u>	132	
Należność do pobrania	2020	

Kraków dnia 6 września 1900
Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie

З листів до Редакції

Пане Редакторе!

Посилам Вам газети з Західней Лемкивщини, де люблять слухаті мову руснаків, лемків, де ніхто не вилучат і не забірат мікрофон.

Быв-єм запрошений до Щавниці през родіну Грабйовску і Музеум Пенінске на одчит о друцярях з Білої Води і Явирок, бо хто знався на тим фаху, ходив на друцярку. Нагривала нас цілий час камера телевізійна. Пані з музеум Барбара Венгляж оповідала цілу гісторію о друцярях і як їх вивезено в 1945 до СССР і на Захід в 1947.

Убрав-єм ся в свий лемківський убір, бо ту о того ходіло, а пані Барбарі, котра оповідала троха єм помагав, як цосі не знала. Зачав-єм я гадати, а ту голос од сторони гості: «А ти, Філіпе, не знаш мувіць по-свойому?» І мусів-єм гваріті по-нашому – по-лемківски. Оповідав-єм о капличках. Родіна Грабйовска, госці і щавнічане слухали зо смутком і жальом, же то ся таке стало і вишитко занікат. Біли браво і дзяковали горячо, же-м прішов і трохе їм оповів по-лемківску.

Потім бив почесунок, промови і барз довга дискусія, дуже запитань. Биво чути «Най жиє лемковска мова!» Музей ма дуже ричив по нас.

Пише до Вас і оповідат Вам, явирском говірком,
руснак - лемко Філіп з Явирок

Лемківска бесіда

Прекрасна єст українська мова
Каждый лемко ма єй знати,
Нич не гірший єнзик польскій
Й ним мож-си погадати.

Але я-єм лемко хпертый
Й знам з діда й прадіда
Быва, єст й мусит быти
Лемківска бесіда.

І хоц она споріднена,
Діалектом ся называт.
З чым людина єст вроджена,
Най ся того тримат.

Бо лемківска бесідонька
Має свою красу,
Й єй не стратила
До тнешнього часу.

Хоц лемків розпорошыли,
То быв-бы нам страшний гріх,
Як бы-зме бесіду забыли
Й думали лем про бріх.

Якбы за нашої пам'яті
Й за нашого покоління,
Пришло чысто до затрати
Лемківской бесіды, коріня.

Зберайме-ся в товариствах,
По-лемківскы бісідуйме
В кажды лемківскій родині
І на Ватрах в Ждині.

Володимир Дрань
зо Швяткови Великої

Лемківска бесідо, не гмерай ніколи!

Лемківска бесідо,
Як потічок течеш.
Мудріст прадідівска
В твоїх вічних словах.

Ци до свого дому
Ици вернеш даколи?
Ци будеш в чужым
- Перекотиполем.

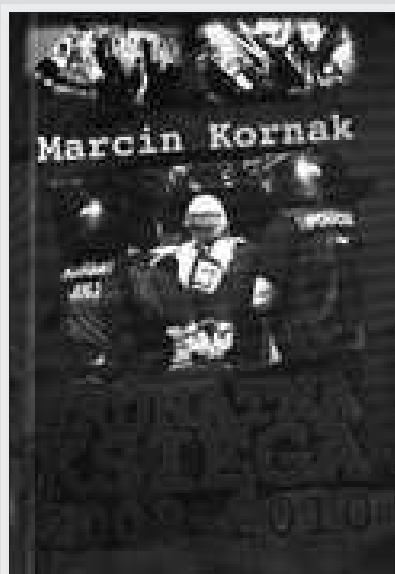
Пропаде дерево,
Як нема коріня,
Не лишиш по собі
Доброго насіння.

Лем в піснях лемківскых
Ти можеш зостати,
Як діти і внуки
Їх будут шпівати.

Лемківска бесідо.
Мій жалю, мій болю,
Буд з нами, жий вічно,
Не гмерай ніколи!

Іванна Дрань

Філіп Іконяк. Під час Лемківской ватри в Ждині нагороджений Почесном грамотом Міністерства культури і туризму України за рятування пам'яток на Шляховській Русі.

**Marcin Kornak, *Brunatna księga 2009-2010*,
 Stowarzyszenie «Nigdy Więcej», Centrum Monitorowania
 Rasizmu w Europie Wschodniej, Warszawa 2011**

Ця книжка зафіксує нові факти неонацизму, ксенофобії та расизму в Польщі. Вона є продовженням „Брунатої книги 1987-2009 pp.”, результатом досліджень наступних двох років, під час яких проводився моніторинг випадків расистського і ксенофобського характеру та злочини, вчинені неофашистами й зафіксовані редакцією антифашистської газети „Ніколи більше”, - пояснює автор видання Марцин Корнак. Справді: книжка викликає стурбованість через ситуацію в Польщі, яка популяризує нехоть і ненависть до інших народів. Непокоїть кількість цих випадків. Вони становлять жахливе свідчення антагоністичного ставлення поляків до інших націй. Найчастіше жертвою польських неонацистів є українське, єврейське та африканське населення.

З року на рік „Брунато книга” показує диявольську силу польських неонацистів. Страшно, що нині поляки повертають до джерела і початків загального зла нацизму, щоб висловити свій світогляд.

M. Mušinka, A. Mušinka, *Národnostná menšina pred zánikom?* Prešov 2011, 618 с.

Автори пропонують статистичний перегляд 260 русинських (українських) сел східної Словаччини протягом 227 років – од 1773 до 2001 р. Для кожного села подано інформацію о першій писемній згадці, о його заложителях, властителях, мешканцях – їх національним і релігійним складі (детальні числові дані з різних років опубліковані в таблицях для кожного села), храмах, маєтках. Таблиці дають можливість оцінити, як змінювався національний і релігійний склад села протягом двох віків.

У вступі подано історію русинів-українців Словаччини, особливу увагу присвячено національним і релігійним проблемам.

Явожно

*Нам Явожна
 Забути не можна
 Хай світ знає
 Яким гірким раєм
 Дарив нас
 У той час
 Псевдобрат
 Хай історія
 Не буде порожня
 Як порожніми стали
 Наші села
 І схили рідних Карпат.*

*Знай провини
 Простить українець
 Слово Боже
 Допоможе
 Помиритись з ворогами
 Батьків святість
 Рідні полонини
 Бур'яном позаростали
 Спить в них драма
 Впиши в пам'ять
 Щоб не пропало
 Щоб минуло
 Не було
 Лишень сном.*

Василь Шляхтич

Лемківська хроніка

9.04.2011. В Німеччині помер на 86-им році життя Мирослав Трухан - відомий журналіст, фейлетоніст, громадський діяч, доктор Українського вільного університету в Мюнхені, інтелектуаліст, політичний в'язень, відкритий творець студентського руху, ініціатор багатьох починань українців в Щеціні. Народився 27.05.1923 р., по війні жив в селі Луково коло Ліска, а після акції „Вісла” - в Каменю Поморским і Щеціні, з якого змушений був емігрувати.

16.04. В Пшемкові одбився VI Конгрес Товаришиня лемків. Головування СЛ юж шестий раз доручено Андрійови Копчи. Заступниками поновно zostали: Олена Дуць-Файфер і Славомір Хомяк, секретар - Митро Русинко, скарбник - Штефан Косовський. СЛ має 150 членів в кружках: Лігниці, Пшемкові, Криниць, Михалові, Гожові, Вроцлаві, Хоцянові, Лісци, Любіні і Чмелю.

16-18.06. В Пілішенткерест недалеко Будапешту одбився XI Світовий конгрес русинів. Головом Світової ради русинів поновно zostав Дюра Папуга з Сербії, а ей членом од СЛ юж 12 раз Андрій Копча.

25.06. В Щавниці одкрито виставу „Шляхтовска Русь - осередок дрітярства”, яку підготував Окружний музей з Нового Санча. Она показує матеріальну культуру Шляхтовских русинів з Шляхтової, Чорної і Білої Води та Явірок, яких виганяно в роках 1945-1951 на Україну і західні землі Польщі. О виставі розповіла кустош Пенінського Музею Барбара Венгльж: „... Była to samowystarczalna grupa etniczna, zajmująca się głównie rolnictwem i pasterstwem. Znana była także ich ogromna pracowitość. Zmuszeni niedostatkami do szukania dodatkowych źródeł utrzymania, wyspecjalizowali się w drutowaniu garnków i wędrowali za zarobkiem na odległe ziemie Rzeczypospolitej. Ich innymi znanymi zajęciami było także wytwarzanie i sprzedawanie na jarmarkach drewnianych pudeł i pudełek, przetaków i miarek, łyżek i wrzecion oraz plecionych koszy. Rusini byli wreszcie specjalistami w wypalaniu wapna oraz pracowali w lasach hrabiego Stadnickiego przy wyrębie, zwózce i spalwianiu drzewa”. Ёй виповіди доповнював Филип Іконяк - єдиний лемко з Явірок, убраний в народний явірчанський стрій.

3.07. В селі Дев'ятина (Боснія) одбився XI Міжнародний огляд української культурно-мистецької творчості „Червона калина 2011”, який береже звичаї, традицію, культуру, музику, фольклор і мову русинів-українців протягом понад 120 років.

10.07. В Запалові недалеко Ярослава святкували 45-ліття утворення православної парафії, яку зорганізував 1966 р. о. декан Олександр Дубец в церкві свв. безребників Косми і Дам'яна. Тепер як архієпископ кир Адам він возгав'яв торжества з участю в службі владик Авеля і Паїсія та духовенства і вірних з Підляшя, Холмщини, Надсяня, Підкарпатя і Лемківщини.

11.07. В Криниці величаво святкували кермешове свято свв. апостолів Петра і Павла. Одпустови од-прави возгав'яв митрополит кир Іван Мартиняк в супроводі отців деканату і зо Словаччини та вірних з обох країв.

12.07. На горі Явір в Висові Православний владика кир Паїсій з отцями деканату та вірними святкували свв. апостолів Петра і Павла.

14.07. В Криниці розпочався XIV Міжнародний фестиваль Світ під Кичером, організований ансамблем „Кичера”. Виступили ансамблі з Мексики, Індонезії, Іраку, Колумбії, США, Тайвану, Росії, Сербії, Чехії і Словаччини. 15 липня артисти концертували по селах гміни Криниця. В суботу головний концерт одбився в Бортнім, а в неділю - в Курові на Словаччині, 18 липня в Криниці закінчено фінальним концертом фестиваль на Лемківщині.

17.07. В селі Кострино на Великоберезнянщині, Закарпатської області, Закарпатське обласне товариство „Лемківщина” організувало II Лемківську Ватру.

19.07. В Центрі культури ім. І.-Б. Антонича одкрито виставку плякатів ждиньської Ватри.

21.07. В Пантні отці Ярослав Чухта і Аркадій Трохановський з участю вірних, які приїхали на Лемківську ватру до Ждині, і місцевих парафіян одправили Богослужби за упокій души і посвятили нагробний пам'ятник на символічній могилі Михайла Колосівського, вчителя української мови в Пантній і Горлицях, якого підступно замордувано 7.06.1944 р. в Пантній.

22.07. На горі Явір в Висові греко-католицький владика кир Володимир возгав'яв богослужиня в супроводі отців та вірних, які приїхали на Лемківську ватру до Ждині.

22-24.07. В Ждині одбилася XXIX Лемківська Ватра під почесним патронатом голови Європарламенту Є. Бузка. Учас взяли запрошені гості: посол України Маркіян Мальський, генеральний консул України в Кракові Віталій Максименко, вроцлавсько-гданський греко-католицький єпископ Володимир Юшак, горлицький православний єпископ Паїсій, консул України з Пряшова Ольга Бенч, малопольський віце-воєвода Анджей Харензляк, депутат з Войводини (Сербія) Леона Віславска, заступники голови сеймової комісії національних та етнічних меншин - Мирон

Сич і Казімеж Куц, в.о. голови СФУЛО Іван Лаба, голова Всеукраїнського товариства „Лемківщина” Олександр Вегринович, голова ЦР СРУ СР Петро Сокол, голова фундації досліджень Лемківщини зі Львова Петро Гандяк, директор МРУК в Свиднику (Словаччина) Мирослав Сополига, староста Нової Солі Юзеф Сушинський, горлицький староста Мирослав Вендрихович, бургомістр Криниць Даріуш Ресько, вїт гміни Устя Дмитро Ридзанич, головний редактор „Нашого слова” Ярослав Присташ, публіцистка Богуміла Бердиховска, історики: Ян Пісулінський, Петро Андрусечко, представники лемківських організацій Європи, Канади і США. Посол України Маркіян Мальський вручив почесні грамоти Міністерства культури і туризму України суспільним діячам: Іванови Криницькому, Олександрови Маслею, Филипови Іконяку, Володимирови Покришаку і Мирослави Богоню. Старостом Лемківської ватри бив Петро Чухта. В артистичній програмі виступило майже 800 артистів, яких оглядало приблизно 5000 ватрянів.

28.07-29.07. В Устриках Нижніх проходив II Фестиваль «Бойківське літо», організований ОУП.

30.07-1.08. В Канаді на оселі „Лемківщина” поблизу міста Дюргам ОЛ Канади організувало 26-ту Лемківську ватру, в якій взяло участь майже тисяч люди, в тим консул України Антон Рибак, голова ОЛК Адам Стець, екс-голова 1-го відділу Павло Лопата, Адам Вев'юрка - заступник голови ОЛ в Польщі. Функцію старости повнив проф. Микола Мушинка з Пряшова (Словаччина).

5-6.08. В Михалові Товаришиня лемків організувало Лемківську ватру на вигнання. Концертну програму розпочала виступом „Кичера”. З Лемківщини приїхали ансамблі: „Роса”, „Зоря”, „Дулярови братя”.

6-7.08. В Монастирську проходив XIII Всеукраїнський фестиваль лемківської культури „Дзвони Лемківщини”. ОЛ представляв секретар Еміль Гойсак. В програмі Свята виступило близько 40 ансамблів і тільки само солістів. На Ватру, організовану Всеукраїнським товариством «Лемківщина» при вспертю Міністерства культури і туризму України, Тернопільської обласної держадміністрації, приїхало, за підрахунками оргкомітету, більше 20 тис. люди. В недільним концерті виступив лемківський ансамбль пісні і танцю „Кичера” з Лігниць.

13-14.08. В Варшаві проходило засідання Головної ради Об'єднання українців у Польщі. Обговорено звіт з програмної та фінансової діяльності ОУП за 2010 р., звіт з проведення XX Фестивалю української культури, затвердження плану заходів і підготовку грантів на 2012 р. Рада прийняла постанову про підтримку депутата

Мирона Сича у виборах до Сейму РП.

13-14.08. В Мокрим ХХ Свято культури над Ославом розпочали науковом конференцією про Лемківсько-бойківське пограниччя та архітектуру й мистецтво Підкарпаття 7 серпня, а 13 серпня в Завадці Морохівській (65 річниця трагічної події) поклали квіти до пам'ятника замордуваних в часі пацифікаційного нападу АК на село). Потім в греко-католицькій церкві в Мокрим одбився концерт духовної музики хору «Ірмос» з Сянока (диригент - Маріанна Яра) і Молодіжного хору ім. о. Михайла Вербицького з Перемишля (диригент - Ольга Попович). В неділю виступили фольклорні колективи та фольк-групи: Гурток сільських господиень з Мокрого, «Раславічан» (Словаччина), «Калина», бандуристски з Тернополя, «Рушничок», «Тайм-Аут» (Україна), «Сондечане», «Аркан», «Ослав'яни», «Хвиля», дуєт «Гайда», «Дулярови братя» з Горлиць.

14.08. В Сяноці, найстарший православний ієрарх в Польщі, архієпископ Перемиский і Новосанчівський Адам святкував своє 85-ліття. Урочистости проходили в кафедральним соборі Святої Трійці. Їх очолив митрополит Варшавський і всієї Польщі Сава, а взяли в них участ: пряшівський архієпископ Йоан, львівський архієпископ Августин (УПЦ МП), ієрархи ППЦ - люблинський і холмський архієпископ Авель та горлицький вікарний владика Перемиско-Новосанчівської єпархії єпископ Паїсій, греко-католицький о. Іреней Кондро - редактор екуменічно-суспільного журналу „Grekokatolicy.pl”. Од Об'єднання лемків взяв участ Штефан Гладик - голова ОЛ. Владика Августин вручив Ювілярови од блаженнішого Володимира, митрополита Київського і всієї України (УПЦ МП) - Орден св. князя Ярослава Мудрого.

18.08. В Ярославі проходили святкування 15-ліття коронування Ярославської чудотворної ікони Пресвятої Богородиці «Милосердя Двері». Блаженніший Святослав (Шевчук), глава УГКЦ, в проповіді сказав: “Недавня історія наших земель, зокрема історія цього храму і цієї ікони була історією закривання Дверей Божих: закриванням храмів, нищенням святих ікон. Але Боже милосердя чувало і чує над нами. Саме завдяки Божому милосердю п'ятнадцять років тому ми могли пережити віднайдення і ще одне прославлення цієї ікони, цих „Дверей”. В торжествах взяли участ: архієпископ Челестіно Мільйоре - апостольський нунцій в Польщі, архієпископ Іван (Мартиняк) - митрополит Перемиско-Варшавський, архієпископ Іван (Баб'як) - митрополит Пряшівський, архієпископ Львівський Ігор (Возняк), єпископ Вроцлавсько-

Гданський Володимир (Юшак), єпископ Івано-Франківський Володимир (Війтишин), апостольський екзарх в Німеччині та країнах Скандинавії Петро (Крик), кардинал Францішек Махарські і єпископ Мар'ян Роек - представники Римо-католицького костела в Польщі, архимандрит Ян Сергій (Гаєк) з Білоруської Греко-Католицької церкви, священники та вірні з України і Польщі. Привитав гостей кир Іван Матриняк і сказав: "П'ятнадцять років тому кардинал Сільвестріні при численному зборі Божого люду коронував чудотворну ікону Матері Божої «Милосердя Двері». Корону освятив блаженний Папа Іван-Павло II".

19.08. Свято Преображення Господнього на горі Грабарці очолив митрополит ПАПЦ кир Сава. В урочистостях взяв участь Президент Польщі Броніслав Коморовський, який підкреслив, що православні віруючі - то велика частина історії Польщі. Він припомнив слова Івана-Павла II, що Європа повинна дихати східним і західним легеннями християнства, жеби дихання було повними грудми.

19-21.08 В Києві проходив V Всесвітній Форум українців, в якому взяло участь майже 300 делегатів з 30 країн світу. Головом УВКР обрано Михайла

Ратушного. З Польщі делегатами на Форум були Петро Тима, Марія Туцка, Стефан Колосівський та Василь Шлянта - з-к голови ОЛ.

21.08. В скансені Лемківського музею в Зиндранові відбулося свято „Од Русаль до Яна”. З ОЛ на святі били: Штефан Гладик і Штефан Лукачин.

21.08. Секретар ОЛ М. Гойсак відвідав табір «Молодой Лемківщини» у Львові під назвою Міжнародна науково-пошукова та освітня експедиція «Вирій-2011», який мандрував Лемківщиною (стаціонував м.ін. в Новиці, Ждини, Устю Руским). На прохання координатора проекту Андрія Котлярчука розповів молодим учасникам табору про сучасну ситуацію молодого покоління лемків в Польщі.

22-30.08. В Києві вперше проходив Форум української молоді діаспори «Київ 2011», в якому взяло участь 50 делегатів з 30 країн світу. 23-го серпня в Київському будинку вчителя відбулася Конференція «Молодь діаспори – майбутнє закордонного українства».

25.08. На Краківському Ринку Василь Шлянта презентував малярське ремесло. Оргінальний малярський віз з цілим обладнанням і кіньми, запряженима в правдиву малярську упряж.

27.08. В Лігніці при греко-католицькій церкві о. М. Драпала організував конференцію, посвячену XX роковинам незалежності України. З одчитами виступили: Петро Андрусечко - ад'юнкт Інституту історії і політології Поморської академії в Слупську, головний редактор «Українського журналу», о. Маріуш Дмитерко - докторант Папського Грегоріанського університету в Римі, професор Зеленогірського університету Богдан Гальчак.

30.08.-04.09. Отець д-р митрат Стефан Батрух осмий раз організував Європейські дні добросусідства. Того року вони відбувалися: 3-7 серпня - в Адамчуках - Збережи на Волині, 13-24 серпня в Кречові - Крилові на Волині, 27-28 серпня в Стайвці - Корчмині на Львівщині, 3-4 вересня в Нижанковичах - Малковичах Старосамбірський район. Є то зустріч на польсько-українським кордоні в місці, де не було контрольно-пропускного пункту. Там відбулися дебати про потребу співпраці, екуменічні молитви за добре сусідство, транскордонні ярмарки, виставки регіонального мистецтва, зустрічі представників неурядових організацій, влади та місцевого самоврядування, виступи музикантів, гурти художніх колективів з обох країн і урочисте вручення нагород поєднання. Європейські дні добросусідства активно розвиваються.

2.09. В Горлицькій Антоничівці відкрито фотовиставу, яка показує пацифікацію українців на Полудньовим Підляшшу і Холмщині в 1938 році - руйнування церков і „навертання” православних до римо-католиків. До 16 липня 1938 р., за 60 днів, зостало збудованих 127 православних Божих храмів, в тим 50 чинних. Скорше в 1930 р. забрано православним 144 церкви, в тим 23 зруйновано. Пацифікація відбувалася з наказу тодішньої польської влади. В урочистим відкриттю взяли участь православний Горлицький владика Паїсій, о. декан Роман Дубец, бургомістр Горлиц Вітольд Кохан.

2-3.09. В Яслисках Комітет Фестивалів карпатських фільмів організував показ фільмів м. ін. „Никифор, моє друге ім'я” (20 хвилин, TV), „Ой поїхав маляр в світ” (30 хв., Архів ОЛ), „Остання поїздка додому (50 хв., фільм Романа

Крика), „Лемківщина і лемки” (50 хв., фільм Марії Бриляк - Залуской), „В Новіці на кінці світа” (70 хв., Наталія Зюлковска-Курчук). Була тіж вистава „Лемки і Лемківщина в гравюрі і малярстві”. В фестивалю брали участ Василь Шлянта і Наталія Гладик.

4.09. Православний митрополит Чехії і Словаччини в супроводі митрополита з Пряшова (Івана) і владики з Горлиць (Паїсія) та священників і вірних Бардіївського окресу, посвятили православну церкву в Курові - прикордонному сусідньому селі Мушинки.

4.09. В селі Нагірне недалеко Самбора осмий раз організували Лемківську ватру. Проходили концерти, показано виставку графіки, продавано книжки, одбилася забава у супроводі народного колективу „Сузір’я”.

9.09. В Бортнім в греко-католицькій церкві - музею одбився урочистий концерт з нагоди 260-ліття народження Дмитра Бортнянського. Виступили:

Молодіжний хор ім. О. М. Вербицького і жіночий „Намисто” з Перемишля під керівництвом др Ольги Попович, хор „Канторес Карваціанум” (кер. Анна Цісонь), збірний православний хор з Горличчини (кер. Ярослав Гріч).

10.09. В Явожні вшанували пам’ят жертв концтабору. Одправлено Святу Літургію і Парастас. Про тоти трагічні події з жалобними промовами виступили: консул України в Кракові Віталій Максименко, заступник мера міста Явожна Тадеуш Качмарек, представник Силезійського воєвідського уряду Єжи Гожелик, проф. Ягелльонського університету Зигмунт Возничка. Приїхало четверо в’язнів табору: Марія Зрада, Ірина Ковалик, Іван Кліско і Володимир Пайташ. Андрій Климаш з поручиня ОЛ організував груповий виїзд автокаром з Горлиць до Явожна.

11-20.09. Молодь української школи з Лігницької мала змогу відвідати столицю України - Київ. Завдяки обміну молоді з київським школом ім. Івана Франка, наші учні з Лігницької могли гостити в київських родин і звиджати столицю України.

30.09. В Антоничівці на закінчення вистави

Руйнування церков на Полудньовим Підляшю і Холмщині в 1938 році - одбилося спіткання і прелекція д-ра Григорія Купріяновича, викладача Люблінського університету ім. М. Складовської.

2.10. В Новім Санчі Штефан Клапик і Василь Шлянта - заступники голови ОЛ, спіткалися з професором Єжим Бузком. В розмові подякували голові Європейського парламенту за прийняття патронату над ХХІХ Лемківськом Ватром і пригадали 65-ту річницю акції “Вісла”, яка буде в наступним році.

14.10. В Бардіїві засідала президія Світової федерації українсько-лемківських об’єднань, в якій взяли участ представники складових організацій Європейського континенту. З Словаччини - Іван Лаба (в.о. голови СФУЛО), Петро Сокол (голова ЦР СРУ), Павло Богдан (з-к голови ЦР СРУ), Мирослав Сополіга (завідувач Музею УРК в Свиднику), Мирослав Ілюк (головний редактор “Нового життя”). В обрадах брала участ пані Ольга Бенч - головний консуль України в Пряшові. З України - Олександр Венгринович (голова ВУТ „Лемківщина”), Ігор Дуда (секретар СФУЛО, головний редактор часопису „Дзвони Лемківщини”), Степан Майкович (голова Львівського обласного товариства „Лемківщина”), Андрій Тавпаш, Оксана Данилів, Степан Криницький (голова КК СФУЛО). З Сербії - Богдан Віславський, Йоаким Грубеня, Елемір Рац. З Польщі - Штефан Гладик (голова ОЛ), Василь Шлянта (з-к голови ОЛ), Петро Шафран (редактор „Ватри”). На зборах обговорено проєкт статуту СФУЛО та підготовку до проведення Конгресу СФУЛО, який буде зорганізований 12-13 травня 2012 р. в Горлицях. Наступне засідання одбудеся 17 березня 2012 р., на котрим буде покликаний організаційний комітет V Конгресу СФУЛО.

Зліва стоять: П.Богдан, О.Венгринович, С.Майкович, А.Тавпаш В.Шлянта, Ш.Гладик, І.Лаба, Й.Грубеня, Е.Рац. Сідає справа: Б.Віславський, П.Сокол, О.Бенч, О.Данилів, С.Криницький, І.Дуда, П.Шафран.

Петро Шафран

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **Ватра**):

Михайло Шафран, Німеччина - 200,- зл.
о. Мирон Михайлишин, Ряшів - 50,- зл.
Филип Іконяк, Явірки - 50,- зл.

Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Охочим допомогти нам
подаємо наш банківський рахунок:
BANK PEKAO SA
83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Редакція **Ватри** Головна управа ОЛ

❖ На обкладинці:

Концерт жіночого вокального ансамблю *Видимо*
під час XXIX Лемківської ватри в Ждини.

❖ Фото кольорових сторінок: *Б.Келтика*,
А.Вєв'юрка, *А.Черненко*, *М.Гойсак*,
www.lemko-olk.com и інші.

ЗМІСТ:

Пересопницьке Євангеліє

Што чувати на Антоничівці - <i>Наталія Гладик</i>	3
День шкільної молоді в Криниці	4
80-ліття О. Мончака - <i>Т. Жук-Вахна</i>	5
Про вчительську працю І. Погорецької	6
Правда О. Духновича - <i>В. Мулеса</i>	7
Русини є органічною складовою укр. нації	8
Спомин головного редактора „Нового життя”	9
Конференція в Лігниць - <i>А. Вєв'юрка</i>	10
Владиці Павлу було б 85 р. - <i>С. Криницький</i>	11
Лемки Канади влаштували вже XXVI „Ватру” - <i>М. Мушинка</i>	12

Лемківська Канада

Ватряний фоторепортаж

Дитяча сторінка

Київ очима Лігниць - <i>А. Вєв'юрка</i>	17
Свято хрещення Русі-України - <i>О. Вайда</i>	17
Презераме стари фотографії і документи	18
Лемківська бесіда	20
Лемківська хроніка	24

З мойой полицки

XIII Фестиваль в Монастириску

„Ватру” можна передплатити

Ціна одного примірника 3 зл. + 2 зл. поштової оплати.

Річна передплата 4 x 3 зл. + 8 зл. (кошти пересилки) = 20 зл., (пріоритетна - 26 зл.)

Якщо Ви передплачуєте більше 3-х примірників, кошти висилки Редакція бере на себе.

Від пересилки однієї „Ватри” в європейські держави поштова оплата - 3 зл.

+ 3,50 зл. = 6,50 зл. (пріоритетна = 8 зл.). Річна передплата - 26 зл. (пріоритетна - 32 зл.)

Передплату замовляти за адресою Редакції. Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: Nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

„Ватра” осін 2011 (75)

Будає / Wydaje

**Zarząd Główny
ZJEDNOCZENIA ŁEMKÓW**

ul. Jagielly 2, 38-300 Gorlice; tel./fax (0-18) 35 32 906
www.lemkounion.republika.pl; zjedn.lemkow@neostrada.pl

Przewodniczący ZG

Stefan Hladyk
Bielanka 41, 38-311 Szymbark,
tel. (0-18) 351 30 36

Редагує колегія

Петро ШАФРАН головний редактор ❖ дизайн Еміль ГОЙСАК e-mail: miloxiii@o2.pl

❖ Вікторія ГОЙСАК коректа, дитяча сторінка e-mail: vicach13@poczta.onet.pl ❖

❖❖❖

Технічне оформлення

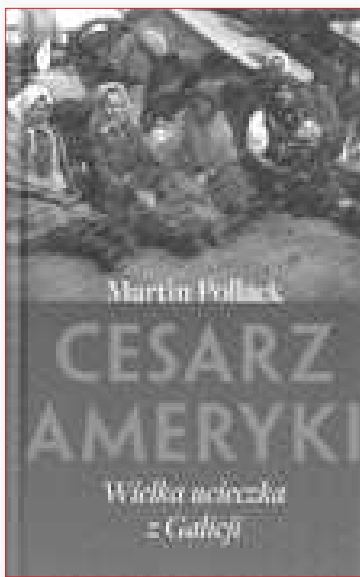
FHU „LEBO” Gorlice, tel. (0-18) 35 37 877; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

❖❖❖

Adres Redakcji

ul.Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, tel. (0-18) 35 32 145 e-mail: szafranpiotr@poczta.onet.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

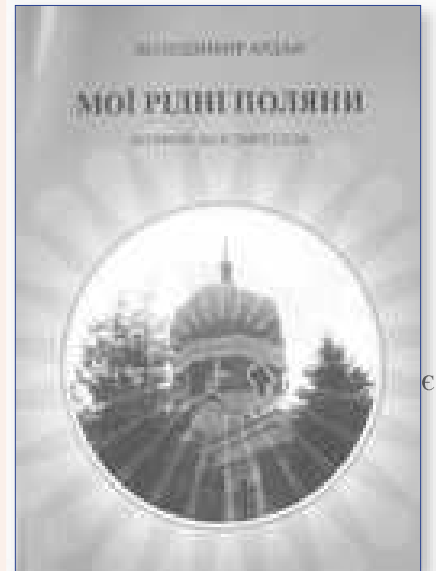

**M. Pollack, *Cesarz Ameryki.*
*Wielka ucieczka z Galicji, Wołowiec 2011, c. 253.***

“Cesarz Ameryki” – то цікава оповіст про велику хвилю еміграції, котра рушила з Галичини під кінець XIX ст., попихаючи в незнане сотки тисяч жидів, русинів, словаків, поляків, котри прагнули ліпшого життя. Масови виїзди до США і Бразилії, яки тяглися до 1918 р. били розпачливом пробом втечи од нужди, голоду і вербунком до війська, але передо вшитким – прощом до Обіцяной Землі (...)” (з рецензії)

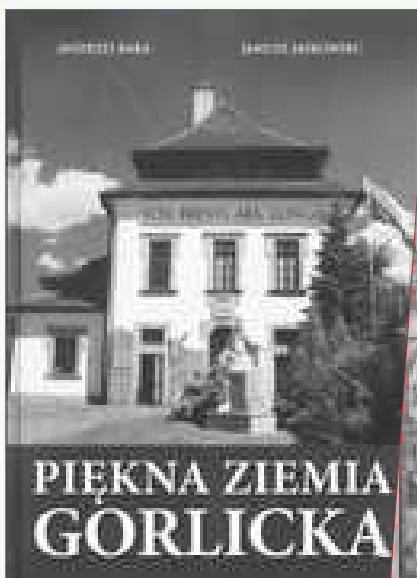
**В. Ардан, *Мої рідні Поляни.*
Штрихи до історії села,
*Львів 2011, 140 с.***

“Дослідження про історію, побут, устрій, релігійний стан села у наш час є напрочуд важким, адже з кожним роком зменшується число народжених людей на Лемківщині, а відомості в архівах або скупі, або просто недоступними. Володимиру Ардану вдалося крок за кроком, по окрушині зібрати значний матеріал, і в кінцевому варіанті відтворити цілісну картину тогочасного життя села Поляни”. (з переднього слова проф. І. Щерби).

**A. Bara, J. Jaśkowicz,
Piękna Ziemia Gorlicka,
*Gorlice 2011, 223 с.***

Гарді виданий фото-альбом о Горличчині притігат увагу лемків медже іншими длятого, же то перше польске видання, в яким поміщено фотографію і інформацію про ікону св. Миколая з Горлицкой церкви XV ст. Варта тіж зазначити, же вступне слово Януша Сепйола і Славоміра Вендриховіча перетлумачено англійском і українском мовом.

**А. Барна, Ф. Гоч, *Лемкы в борбі за свою і не свою свободу,*
*Лігница – Зиндранова 2011, с. 281.***

Цінна книжка о лемківских добровольцях, яки воювали в Червеній армії, опрацювана, як пишут сами автори во вступі, “на підставі отриманих од декотрых участников военных 1944-1945 р. (...) сельских выказів участников і їх споминів з ріжных подій фронтовых таких як: вербунок, школіння, муштры, битвы і побіды на ріжных фронтах. Прото (...) ест она великом народном скарбницём маленькой частины нашої трагічної лемківской історії о “добровольцях”, яка настала в остатніх роках другой сьвітової війны”.

„Дзвони Лемківщини”
Монастириск 2011

ФОТО_РЕПОРТАЖ

